

HESP JÓZSEF

Az alagi angol kolónia

III. rész

A Hesp és a Reeves család után, sorozatom harmadik részében további, egykor az alagi tréningtelephez kötődő, itt elhunyt, és eltemetett angolokat mutatok be. Ők is egytől-egyig a szakma kiválóságai voltak, nagyban hozzájárultak a magyar lósport fejlődéséhez, a hazai szakembergárda képzéséhez. Most azokkal ismerkedünk meg, akik nem Alagon, hanem a dunakeszi ún. Kegyeleti temetőben nyugszanak.

Az alagi temető 1910-es megnyitása előtt a település határait a dunakeszi Fő út melletti temetőben (ma Kegyeleti temető) helyezték örök nyugalomra. Az itt fellelt öt brit síremlék csak töredék lehet. Valószínűleg többeket temettek ide, de nyughelyük mára már az enyészet, a nemtörődömség áldozata lett. Kezdjük a benzinkút melletti sarokban elhelyezkedő két sírral. Most sűrű növényzet közt bújnak meg, de néhány évvel ezelőtt még az országútról is jól láthatók voltak.

Henry Huxtable

Henry Huxtable (1849–1903) lovas pályafutását 15 évesen kezdte. 1888-ban Németországba, majd egy évre rá hozzánk szerződött. Jobban be sem mutatkozhatott volna, a pesti tavaszi meetingen egy nap alatt négyszer győzött. A népszerűséget így hamar kivívta, a közönség egyik kedvencének számított. A versenylátogatók pirospozsgás, kerek arca miatt „vén püspöknek” nevezték. E név annyira rajta ragadt, hogy többnyire a sajtó is így említette. Az Alagon elsőként letelepedett tréner, Price halála után gróf Batthyány Elemér a közben idomárrá lett Huxtable-re bízta istállóját. Legjobb lovai Ganache, Mindig és L' Astra voltak. Lelkiismeretes, egyik legszorgalmasabb trénerünk – írták róla. Két

fiát, Harryt és Robertet is lovasnak nevelte. Egyik leányát, Emilyt, az angol May zsoké vette feleségül. Henry Huxtable-t cukorbetegség gyötörte, váratlan halálát szívszélhűdés okozta.

Idősebbik fiát, a tőlünk menesztett Robertet, bárhová vetette a sors, bármennyire is jól ment a dolga, Magyarország után mindig gyötörte a honvágy. Egyetlen botlásáért súlyosan bűnhődnie kellett. Vétsége a körülményeket mérlegelve – védekezését egy évszázad múltán olvasva – megkérdőjelezhető. Az 1920-ban Indiában elhunyt Robert egyetlen örököse, a közben özvegygé vált leánytestvér, Emily lett. Őrá „szállt” a Főti úton ma is megcsodálható egykori Huxtable-villa.

Mrs. Ball, Emma Rajoux (1853–1901) Svájc francia régiójából származott, leánykori neve is erre utal. Neveltetés céljából Angliába küldték. Jövendő férjével, Thomas Ballal ott ismerkedett meg. Ball, Baltazzi Hector meghívására Morvaországba, Jaspitzba került, ahol akadálylovaival szép eredményeket ért el. Közben hazalátogatott Angliába,

Mrs. Ball síremléke

és elhozta szerelmét. Összeházasodtak, húsz évig éltek együtt. Az istállótulajdonosok felfigyeltek Ball sikerére, nagyobb feladattal bízták meg. 1897-től Pricet, John Reevest és Henry Huxtablet követve Alagon működött. Kötelességtudó, csak hivatásának élő ember volt. Emma Ball nem élhette meg férje legnagyobb diadalait, Styrian és Rascal derbygyőzelmét, valamint utóbbi három Király díj nyeresét. 1901-ben Alagon szívbetegségben elhunyt. Hatalmas kőobeliszkje elfeledve áll a temetőkerítés közelében. Ball az első világháború kitérése után felvette a magyar állampolgárságot, a háború után visszavonult, és visszautazott Angliába.

Kissé bentebb, a kerítés közelében futó temetői út mellett újabb két lovas-sírra bukkanunk. Edward Geoghegan (1866–1905) Írországból született. 1888-ban érkezett hozzánk, mint akadályzsoke. Az 1890-es évek egyik legeredményesebb lovasa volt. Háromszor nyerte meg a Monarchia legnehezebb akadályversenyét, a pardubicei Nagy Akadályt. Sikerült győznie a legnagyobb osztrák akadályfutásban, a Grosse Wiener Sommer-Steeplechase-ben is. 1897-ben 89 lovaglásból 21 győzelemmel ugrató champion lett. Az évtized végén két súlyos bukás után belátta, hogy pályát kell változtatnia. 1900-ban az Úrlovasok Szövetkezetének idomárjaként Alagon helyezkedett el. Szerény modora és szaktudása hamarosan megkedveltette, népszerűvé tette. Lovait kitűnő kondícióban állította starthoz. Különösen az Alagon idomított katonatisztek lovaival ért el szép sikereket. Szívesen foglalkoztatott magyar lovászfíúkat. Hiába jósoltak neki további sikereket, szép jövőt, tehetsége nem teljesíthetett ki. Harminckilenc évesen tüdőbaj végzett vele. Földre dőlt, kettétört sírkövén a következő (meglehető módon német) felirat olvasható: *Edward Geoghegan/gestorben den 18. Februar 1905/ im 39. Lebensjahr/ und seine Frau /geb. Leopoldine Barawitzka/ gestorben den 9. Marz 1919/ im 48. Lebensjahr/*

Henry Huxtable sírja

Henry Barker sírja

er ist nicht todt/er schlaft nur. (Edward Geoghegan/elhunyt 1905. február 18-án/39 éves korában/és felesége/szül. Leopoldine Barawitzka/elhunyt 1919. március 9-én/48 éves korában/ő nem halt meg/csak alszik.)

Halála után öccse, az eredetileg szíjgyártó William vette át istállóját, aki elsősorban akadálylovak előkészítésében jeleskedett. William a háború kitörése után tette le a magyar állampolgársági esküt, majd rögtön bevonult. A háború után rövid ideig még magánidomárként működött Alag közelében,

de amikor a tulajdonos felszámolta istállóját, későbbi sikerei színhelyére, Ausztriába távozott.

Közvetlenül a Geoghegan-sír mellett emelkedik Henry Barker (1862–1909) kőkeresztje. Barker egy newmarketi ügyvéd fiaként született, s mint ilyen, jó nevelésben részesült. A lovak szeretete vonzotta a pályára. Egy interjúban elmondta, hogy már 11 éves korában lovagolt versenyben, és mindjárt első lovaglására nyert. Az 1880-as években Angliában már keresett lovasnak számított. Egészen fiatalon lett a híres futtató, lord Roseberry zokéja. Amikor a lord egy Rotschild lányt eljegyzett, felajánlotta Barkernek, ha feleségül veszi kínossá vált barátnőjét, a bájos „úrilány” 50 ezer font hozományt kap. Egyetlen feltétele, hogy örökre el kell hagyniuk Angliát. Barker belement az „üzletbe”. Az ifjú pár Németországba utazott, ahol a jó nevű jockey mindjárt szerződést is kapott. Baden-Badenben azonban egy akadályversenyben csúnyán bukott, hátgerincének két csigolyacsontját eltörte. Senki nem gondolta, hogy valaha még lóra ülhet. Végül szívós szervezete diadalmaskodott. A Magyarországon tenyésztő osztrák lovak Wiener-Welten Ausztriába hívta. Addigra a hozomány csaknem teljesen elfogyott. Sokba került a gyógykezelés, s a pénzzel sem igen tudott bánni, ezt a tulajdonságát élete végéig megőrizte.

Barker az angol lovasok közül a kengyelszíjat egy-két lyukkal rövidebbre csatolva elsőként utánozta az amerikai lovaglasi stílust. De amikor nagy volt a tét, a verseny nehéznek tűnt, visszatért az angolok hosszú kengyelben lovaglós szokásához. A belföldi lovasok réme volt. A startnál kedve szerint rendezgette őket, versenyben jobbra-balra lökdöste a fiatalokat, akik nem merték feljelenteni a nagytekintélyű jockeyt. Hiába nyert Osztrák Derbyt is, nem törődve addigi komoly bukásaival, szívesebben lovagolt akadályokon, ezt tartotta igazi kihívásnak. Emlékezete szerint verseny közben 40-szer bukott, munkában még egyszer ennyiszor. Kulcsontját hétszer törte el, Liverpoolban medencetörés miatt hosszabb ideig élet-halál között lebegett. Az sem volt semmi, amikor Pesten – szerencsére súlyosabb következmények nélkül – a fejére esett. Egy súlyos bécsi bukását követően Kottingbrunnban mindjárt első próbálkozására lova a második gátnál elbukott. Barkert, nagy bámészkodó tömeg kí-

Henry Barker

séretében, hordágyon vitték a mázsházban lévő orvosi szobába. Egyszer csak a hordágyat vivőket megállította, és egy üveg pezsgőt kért. Tízen is szaladtak, hogy a kedvenc jockey kívánságát teljesítsék. A pálya felé fordulva suttozta: „Good by! Race Course”, jót húzott az üvegből, mely kiesett a kezéből. Feje hátra hanyatlott és elájult. Felgyógyulása után szomorúan nézte a futamokat. Jövedelme nem volt, a lord havonta küldött segélyéből éltek. Idomítani szeretett volna. Hosszú várakozás után végre kapott három „gebét”, melyeket – látva, hogy nem boldogul velük – visszaadott. Ezután Tatáról Alagra, John Reeves mellé jött segédtrénernek. Végre nyugodt állást talált. Sokat betegeskedett, 1909-ben halt meg. Sírkövén a következő olvasható: *In Memory/ Of My Darling Husband/Arthur Henry Barker/ born 21. Sept 1862/ died 25. Nov 1909/Rest in Peace.* (Drága férjem, Arthur Henry Barker emlékére, ki született 1862. szept. 21-én, meghalt 1909. nov. 25-én. Nyugodjék békében!) A temetés után az özvegy visszatért Angliába. A szép napokra emlékező, hálás, talán még mindig szerelmes lord, hogy biztosítsa az egykori barátnő megélhetését, panziót vett neki.

A temető „újabb” részén találjuk Hitch György (1868–1954) és felesége sírját. George Henry Hitch az angliai Mil-denhallban született. 1892-ben érkezett az Osztrák-Magyar Monarchiába, ahol Oberweidenben abrakmesterként helyezkedett el. Az 1900-as évek elejétől már Tatán dolgozott Heath idomár mellett, kinek 1912-ben bekövetkező halálakor átvette az istállóját. 1915 márciusában letette a honpolgári esküt, majd 1919-ben kiköltözött Alagra. A 20-as években érkezett pályafutásának csúcsára. Legjobb éve 1921 volt, amikor lovai közül Balbinus az Osztrák Derbyt, Vatinius pedig (pont Alagon) az első Magyar Derbyt nyerte. Legkedvesebb lova a kivételes képességű kanca, Starlight volt. 1929-től 1932-ig megszakítás nélkül idomár champion lett. Összesen négy Derbyt nyert. „Finomkezű” idomár, mondták róla, vagyis lovait kíméletesen készítette fel, nem kívánt tőlük erőt felül, azaz nem feszítette túl a „húrt”.

Hitch György sírja

Nagy gondot fordított az istállózásra. Istállója télen is szellős volt, teletetési módszere alig ismerte a takarót. Sikerei a határon túl is ismertté tették a nevét. Többször hívták Olaszországba, de egyszer sem kellett a sokat ígérő meghívás, mert Alagon érezte magát legjobban, nem akart innen távozni. Testvérei és kiterjedt rokonsága Newmarket környékén éltek, tartotta velük a kapcsolatot. Lotját Róbert fia fokozatosan vette át, 1938-ban végleg visszavonult. Halálakor a Lósport Vállalat, a szaksajtó meg sem emlékezett róla. Fiai közül György Tatán maradt, az egyik bank cégvezetőjeként dolgozott, Ede állatorvos lett, Vilmos fiatalon meghalt, így a mesterséget egyedül Róbert folytatta.

Sorozatomban következő, záró részében visszatérünk Alagra, s az angol kolónia ott eltemetett többi tagjával is megismerkedünk.